

Examen HAVO
2017

tijdvak 2
maandag 19 juni
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 36 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 61 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Beantwoord de vragen in correct Nederlands.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Typically Nederlands

In alinea 1 wordt gesteld dat ‘onze bestuurlijke elite zich zo massaal aan het Engels heeft overgegeven’ (regels 4-6).

- 2p 1 Met welke twee argumenten op basis van voorbeelden wordt dit onderbouwd in de alinea’s 2 en 3?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

Tekst 1 kan worden onderverdeeld in vijf achtereenvolgende delen die van de volgende kopjes kunnen worden voorzien:

deel 1: Overgave aan het Engels

deel 2: Voordelen van de verengelsing

deel 3: Tegenstrijdige situatie bij het aanleren van een vreemde taal?

deel 4: Meninge n over de wens tot en de haalbaarheid van verengelsing

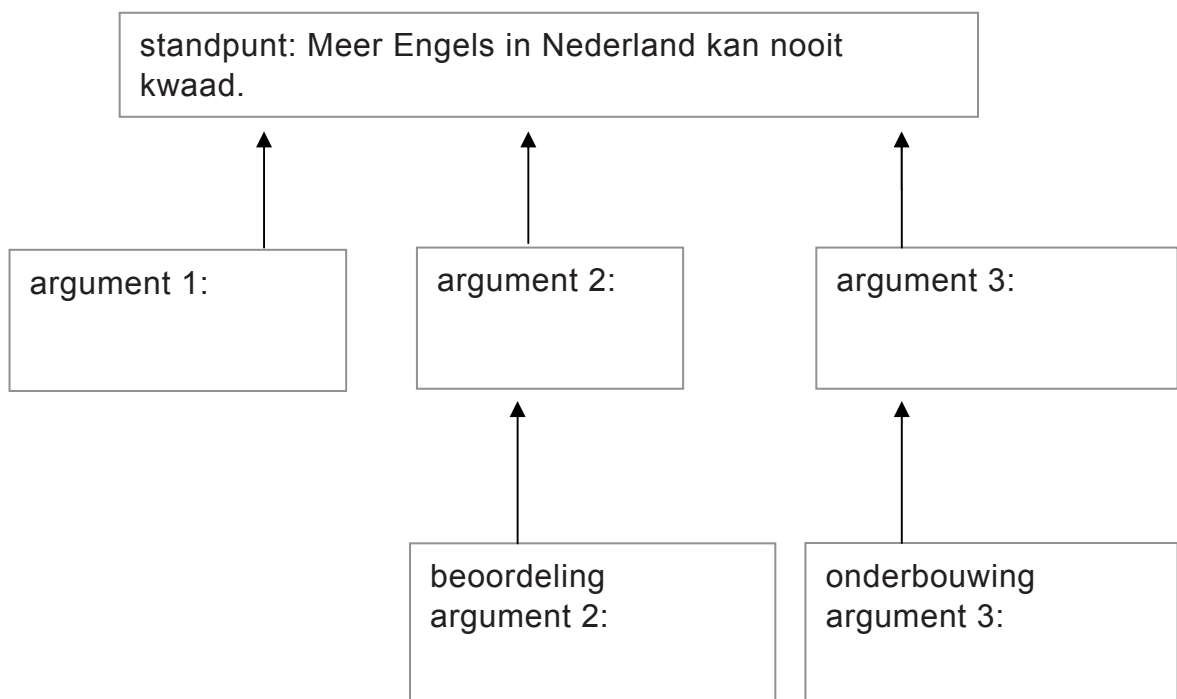
deel 5: Maatschappelijke gevolgen van de verengelsing

- 1p 2 Bij welke alinea begint deel 3?

- 1p 3 Bij welke alinea begint deel 5?

‘De consensus in Nederland luidt dat meer Engels nooit kwaad kan.’ (regels 49-50)

- 5p 4 Neem het onderstaande argumentatieschema over en vul het aan op grond van de informatie in alinea 4.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 60 woorden.

‘Het is een interessante paradox.’ (regel 79)

De auteur noemt de geschetste situatie een paradox, maar de vraag kan gesteld worden of er echt sprake is van een paradox.

2p **5** Leg uit waarom de situatie **geen** paradox zou zijn.

Vul hiertoe de volgende zin aan:

Het lijkt geen paradox maar een echte tegenstelling, want ...

Vul de zin aan in correct Nederlands en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

‘Dick Pels maakte in dit verband een mooie denkbeweging: hij stelde geen paradox maar een parallel vast.’ (regels 83-86)

2p **6** Welke twee overeenkomsten ziet Dick Pels in deze parallelle situatie?

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

In alinea 8 worden bezwaren geuit van deskundigen tegen het gebruik van het Engels in het hoger onderwijs.

2p **7** Welke twee bezwaren zijn dat?

Citeer de twee zinnen waarin die bezwaren staan.

In alinea 11 worden verklaringen gegeven waarom het gebruik van Engels een negatief effect zou hebben op het Nederlandse onderwijs.

4p **8** Noem vier van die verklaringen.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 60 woorden.

1p **9** Welke van de onderstaande uitspraken over het verband tussen alinea 11 en 12 is juist?

In alinea 11 worden bezwaren geformuleerd tegen het gebruik van het Engels in onder meer het onderwijs en in alinea 12

- A** nuanceert de auteur die bezwaren met enkele voordelen van het gebruik van het Engels die hij vervolgens in twijfel trekt.
- B** vult de auteur die bezwaren aan met andere nadelen van het gebruik van het Engels die hij vervolgens nuanceert.
- C** weerlegt de auteur die bezwaren met praktijkvoorbeelden van het gebruik van het Engels die hij vervolgens nuanceert.
- D** zet de auteur die bezwaren af tegen positieve ervaringen met het gebruik van het Engels die hij vervolgens in twijfel trekt.

‘Ook kun je je afvragen of dat Engels niet veel beter klinkt doordat gemeenplaatsen en krukkige formuleringen veel minder opvallen.’
(regels 218-221)

1p 10 Welke van de onderstaande omschrijvingen legt het best uit wat met deze uitspraak wordt bedoeld?

Ons Engels

- A is niet zo goed als we denken, want we overschatten ons niveau doordat we ervan uitgaan dat we bijna geen fouten maken en niet veel algemeenheden gebruiken.
- B is wellicht minder goed dan we denken, want we merken het simpelweg niet zo snel als iemand in het Engels onhandig formuleert en clichés gebruikt.
- C klinkt misschien beter dan ons Nederlands, omdat het Engels van zichzelf nu eenmaal minder kromme en afgezaagde formuleringen bevat.
- D klinkt naar verhouding misschien best goed, omdat we in het Engels minder standaardformuleringen gebruiken en knullige formuleringen vermijden.

‘Wereldser is wie Engels spreekt, wordt vaak gedacht.’ (regel 259-260)
In alinea 14 geeft de auteur zijn oordeel over de Nederlanders die Engels spreken.

1p 11 Welke van de onderstaande uitspraken geeft dat oordeel het best weer?
Mensen die Engels spreken,

- A doen dat omdat zij zich zo aanpassen aan de wereld om hen heen.
- B komen terecht zelfverzekerder over.
- C zijn onzeker over hun eigen kwaliteiten.
- D zijn ten onrechte bang om als provinciaal te worden gezien.

1p 12 Welke van onderstaande omschrijvingen typeert het best het tekstdoel van tekst 1?

Tekst 1 heeft vooral tot doel om de lezer

- A ervan te overtuigen dat Nederlands als voertaal in bestuurs- en collegezalen te verkiezen is boven het Engels.
- B te laten beseffen dat nergens ter wereld de bestuurs- en onderwijselite meer Engels spreekt dan in Nederland.
- C te laten nadenken over de voor- en nadelen van het spreken van Engels in Nederland.
- D uit te leggen dat verschillende paradoxen een rol spelen in de discussie over het spreken van Engels in Nederland.

- 1p 13 Door welke van onderstaande omschrijvingen wordt de toon van tekst 1 tegenover de behandelde ontwikkeling het best getypeerd?
- A afstandelijk
 - B kritisch
 - C rebels
 - D somber

- 2p 14 Welke van de onderstaande uitspraken geeft de hoofdgedachte van tekst 1 het best weer?
- A De Nederlandse samenleving is gebaat bij een goede taalvaardigheid van zowel de Nederlandse academici als de allochtone werkzoekenden.
 - B De Nederlandse samenleving is overgeleverd aan de multinationals wanneer het Engels de voertaal wordt in wetenschap en bestuur.
 - C Het is schadelijk voor de Nederlandse samenleving wanneer het Engels de voertaal wordt in de wetenschap en het bestuur.
 - D Het is typisch voor de Nederlandse samenleving dat we zo onzeker zijn over onszelf dat we het Engels zo belangrijk vinden.

‘Typisch Nederlands, dat is de neiging om als het even kan over te schakelen op een andere taal – het Engels dus.’ (regels 273-276)
In deze regels wordt rechtstreeks verwezen naar de titel van tekst 1, ‘Typically Nederlands’.

Hieronder staan vier uitspraken over de titel van de tekst.

- 1p 15 Welke twee uitspraken drukken het best uit wat de relatie is tussen de titel en de strekking van de tekst?
Noteer de nummers.
- De titel is half Engels en half Nederlands en toont aan dat er, onder meer in ons hoger onderwijs,
- 1 een sterke neiging bestaat om het Nederlands door het Engels te vervangen, ook als er helemaal geen noodzaak voor is.
 - 2 in het algemeen een voorkeur voor het Engels bestaat omdat die taal veel mooier wordt gevonden dan het Nederlands.
 - 3 steeds meer gebruikgemaakt wordt van het Engels als voertaal, maar dat dat vaak wel krom en incorrect Engels is.
 - 4 steeds vaker overgeschakeld wordt op het Engels als voertaal, uit een toenemende ontevredenheid met het Nederlands.

Tekst 2 De wilskrachtige is een gewoontedier

- 1p 16 Op welke manier wordt in de eerste alinea de aandacht van de lezer getrokken?
Dat gebeurt door een
- A aansprekend voorbeeld te noemen.
 - B korte samenvatting van de inhoud te geven.
 - C spannende anekdote te vertellen.
 - D verrassende stelling te poneren.

Tekst 2 kan worden onderverdeeld in vijf achtereenvolgende delen die van de volgende kopjes kunnen worden voorzien:

deel 1: Keuzes

deel 2: Wat is wilskracht?

deel 3: Is wilskracht onuitputtelijk?

deel 4: Hoe word je wilskrachtiger?

deel 5: Verder onderzoek

- 1p 17 Bij welke alinea begint deel 3?
1p 18 Bij welke alinea begint deel 4?

In de alinea's 1 tot en met 4 is sprake van een recent Utrechts onderzoek en een al wat ouder Utrechts onderzoek.

- 2p 19 Welke nieuwe inzichten over wilskrachtige mensen gaf dit recente Utrechtse onderzoek?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.
Geef geen citaat.

In de alinea's 3 tot en met 5 wordt gesproken over onderzoek onder leiding van hoogleraar gezondheidspsychologie Denise de Ridder.

- 1p 20 Welke van de onderstaande omschrijvingen geeft de beste samenvatting weer van de resultaten van dat onderzoek?
Wilskrachtige mensen
- A hebben zo veel vaste, gezonde gewoontes dat ze de lokroep van ongezonde verleidingen minder horen en daardoor hun wilskracht nauwelijks hoeven aan te spreken.
 - B onderdrukken hun verlangens naar ongezonde verleidingen door snel over te stappen op een automatische piloot die hen ervoor behoedt toe te geven aan die verleidingen.
 - C voelen wel degelijk een bepaalde honger naar junkfood en alcohol, maar door een beroep te doen op hun voorraad wilskracht weten ze die drang om te zetten in gezonde gewoontes.
 - D zijn vatbaarder voor verlangens dan mensen die bepaalde routines opgebouwd hebben omdat die laatste groep meer succeservaringen heeft geboekt op het gebied van zelfcontrole.

- In alinea 7 van tekst 2 valt de term 'egodepletie'.
- 1p 21 Welk van de onderstaande omschrijvingen geeft het best weer wat egodepletie te maken heeft met wilskracht?
- A Als je wilskracht niet voldoende gebruikt, krijg je een tekort aan egodepletie.
 - B Als je je voorraad wilskracht hebt opgebruikt, kun je spreken van egodepletie.
 - C Als je je wilskracht op de proef stelt, voorkom je een toestand van egodepletie.
 - D Als je wilskracht regelmatig traint, kom je sneller in aanmerking voor egodepletie.

In tekst 2 worden verschillende algemene adviezen gegeven hoe je wilskrachtiger kunt worden.

- 3p 22 Geef aan wat die drie algemene adviezen zijn.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

'Het is een uitdaging voor de losbandigen, de hunkeraars en de onmatigen: gewoontedier worden.' (regels 194-196)

In de alinea's 4 en 5 wordt uitgelegd dat er voor deze losbandigen, hunkeraars en onmatigen voordelen zitten aan het worden van een gewoontedier.

- 3p 23 Noem drie voordelen uit tekst 2.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

'Sinds 2002 bestuderen zij de wilskracht: het vermogen om impulsen te onderdrukken met het oog op een grotere beloning in de toekomst.' (regels 39-43)

Deze definitie van wilskracht lijkt niet helemaal samen te gaan met de beschrijving van wilskrachtige mensen in alinea 4.

- 1p 24 Leg uit in welk opzicht de beschrijving van wilskrachtige mensen in alinea 4 **niet** bij de definitie past.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

tekstfragment 1

Mensen die obees zijn, worden vaak beschuldigd van het feit dat zij geen wilskracht en discipline zouden hebben. Zelfs sommige gezondheidsprofessionals en huisartsen zijn daar schuldig aan. Het is wat ons betreft onzin dat mensen met overgewicht minder wilskracht of discipline zouden hebben. Veel mensen met obesitas zijn bijvoorbeeld zakelijk zeer succesvol, maar laten de teugels op andere gebieden 'vieren'. Hebben zij dan minder wilskracht dan iemand die een toplijf en topconditie heeft, maar op andere gebieden misschien minder succes boekt? Nee, hoogstwaarschijnlijk niet.

naar: <http://resetpersonaltraining.nl>

In tekstfragment 1 wordt een probleem aan de orde gesteld dat ook in tekst 2 aan de orde komt.

- 2p **25** Leg uit welke verklaring voor dit probleem uit tekstfragment 1 kan worden gegeven op grond van tekst 2.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

tekstfragment 2

(1) Hoe komt het toch dat het lijkt alsof sommige mensen een oneindige hoeveelheid wilskracht hebben? Simpel: dat hebben ze niet. Ze hebben gewenste gewoontes gecreëerd, gebruiken hun wilskracht effectief en efficiënt en weten hoe ze hun wilskracht kunnen trainen.

(2) Gewenste gewoontes creëren valt onder het kernelement gedrag. Het zijn vormen van gedrag waar we niet of nauwelijks over na hoeven te denken. Het wordt onopgemerkt geautomatiseerd zolang we het maar vaak genoeg doen. Dit is het geval bij zowel gewenste als ongewenste gewoontes. Hoe vaak moeten we het herhalen tot gedrag een gewoonte wordt? Dat is afhankelijk van de complexiteit van de gewoonte.

(3) Verandering is pas mogelijk na bewustwording. Voordat je actief aan de slag gaat met het realiseren van gewenste gewoontes is het belangrijk om je eerst bewust te worden van je ongewenste gewoontes. Wat zijn gewoontes in je gedrag die je vrijwel onopgemerkt uitvoert? Is het dat koekje op kantoor, die snack voor het slapen gaan? Wanneer je je hier bewust van bent, kun je veranderingen door gaan voeren. Probeer niet alles in één keer te veranderen, maar doe dit stap voor stap. Zoeken naar perfectie is zoeken naar falen.

naar: <https://personalbodyplan.com>

In tekstfragment 2 wordt voor het versterken van wilskracht een element genoemd dat niet aan de orde komt in tekst 2.

1p 26 Geef aan om welk element het gaat.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 15 woorden.

De titel van tekst 2 is 'De wilskrachtige is een gewoontedier'.

1p 27 Wordt deze bewering in de tekst onderbouwd?

- A Ja, want er wordt aangetoond dat wilskrachtigen verleidingen vermijden met routines.
- B Ja, want uit onderzoek blijkt dat zelfcontrole een belangrijke sleutel tot succes is.
- C Nee, want de werking van de wilskracht wordt wel toegelicht, maar een voorbeeld ontbreekt.
- D Nee, want er worden enkel voorbeelden gegeven van de werking van de wilskracht als spier.

- 1p 28 Welke van de onderstaande omschrijvingen typeert het doel van tekst 2 het best?
De tekst heeft tot doel de lezer
- A op de hoogte te stellen van uitkomsten van recent onderzoek naar de invloed van wilskracht en routines op het leveren van prestaties.
 - B te laten beseffen dat het mogelijk is om, op basis van wilskracht, veelvoorkomende, ongezonde gewoontes om te zetten in gezonde routines.
 - C te laten inzien dat het hanteren van vaste gewoontes een efficiëntere manier is om gedrag aan te passen dan het trainen van wilskracht.
 - D te laten nadenken over de rol van wilskracht en leven volgens vaste gebruiken als succesfactoren.

Hieronder volgen nog vragen bij twee teksten. Na de vragen bij tekst 3 en tekst 4 volgen vragen die op beide teksten betrekking hebben.

Tekst 3 Ban de barbecue uit Vondelpark

- 1p 29 Wat is de relatie tussen alinea 1 en 2?
Alinea 2
- A bevat een toelichting bij de algemene uitspraak in alinea 1.
 - B geeft een oorzaak voor het gevolg in alinea 1.
 - C noemt een middel voor het doel in alinea 1.
 - D schetst een oplossing voor het probleem in alinea 1.
- 4p 30 Vat de argumentatie van de alinea's 2 tot en met 6 samen volgens onderstaand schema.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

hoofdstandpunt	
argument	
argument	
argument	

- 1p 31 'Daarom is een barbecueverbod geen symboolpolitiek.' (regels 70-71)
Leg uit waarom het geen symboolpolitiek zou zijn.
Baseer je antwoord op alinea 7.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

Tekst 4 Samen het park opruimen is een beter idee

- 1p 32 Formuleer het centrale standpunt van tekst 4 in eigen woorden. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 15 woorden.

Een kritisch lezer kan in een tekst verschillende drogredenen herkennen, zoals:

- 1 cirkelredenering
- 2 overhaaste generalisatie
- 3 persoonlijke aanval
- 4 verkeerde vergelijking
- 5 vertekenen van het standpunt

In alinea 2 staan vragen die een kritisch lezer als twee van de bovenstaande drogredenen kan zien.

- 4p 33 Benoem die twee drogredenen en geef voor elk van die drogredenen aan wat er niet zou kloppen in de argumentatie. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik per drogreden met bijbehorende uitleg niet meer dan 35 woorden.

- 1p 34 Welke van de onderstaande omschrijvingen typeert het best het doel van tekst 4?

De tekst heeft als doel

- A de lezer te laten inzien dat de Vrienden van het Vondelpark voornamelijk drogredenen hanteren, wat een goede discussie over barbecueën in het Vondelpark moeilijk maakt.
- B de lezers van *Het Parool* ertoe aan te sporen om in verzet te komen tegen de lobby van de Vrienden van het Vondelpark om zo een barbecueverbod voor het Vondelpark te voorkomen.
- C de Vrienden van het Vondelpark ervan te overtuigen dat, in tegenstelling tot wat de Vrienden zelf beweren, festivalgangers en toeristen zich wel degelijk gedragen tijdens barbecues in het Vondelpark.
- D de Vrienden van het Vondelpark uit te nodigen om mee te werken aan een oplossing die voor zowel voor- als tegenstanders van barbecueën in het Vondelpark acceptabel is in plaats van een verbod te bepleiten.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Overkoepelende vragen bij tekst 3 en 4

- 1p **35** In alinea 5 van tekst 3 wordt een probleem gepresenteerd.
Citeer het zinsgedeelte uit tekst 4 dat dit probleem probeert te nuanceren.

In alinea 6 van tekst 3 wordt gesteld dat er sprake is van een afvalprobleem dat grotendeels door barbecueërs wordt veroorzaakt. In tekst 4 staan twee nuanceringen bij dit probleem.

- 2p **36** Welke twee nuanceringen zijn dat?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 35 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.